

Pripadnici paravojnih formacija pozivani da se bore na strani bosanskih Srba

Author: [Rachel Irwin](#)

Bosanski Srbi su navodno nastojali da angažuju podršku u vidu paravojnih formacija iz inostranstva.

Piše: Rachel Irwin iz Haga (TU br. 653, 9. jul 2010.)

Srpske paravojne jedinice formirane izvan bosanskih granica pozvane su u rat lično od strane jednog člana rukovodstva bosanskih Srba – rekao je ove sedmice jedan svedok na suđenju Radovanu Karadžiću.

Ove paravojne jedinice, od kojih se neke pominju na suđenjima pred Haškim tribunalom, postale su čuvane po vršenju terora, ubijanju i silovanju nesrpskih civila tokom ratova u Bosni i Hrvatskoj.

Nastavljajući svoj iskaz od prošle sedmice, bivši ministar u vladi bosanskih Srba i svedok suda Momčilo Mandić, posvedočio je da je Biljana Plavšić – Karadžićeva bliska saradnica i član ratnog predsedništva, lično upućivala pomenute pozive, a odbila je i da povuče paravojne formacije nakon što su počeli da se pojavljuju izveštaji o njihovoj surovosti.

„Kada [pripadnici paravojnih formacija] ne bi više imali šta da pljačkaju od ne-Srba, pljačkali bi imovinu Srba“, kazao je Mandić, koji je tokom 1992. obavljao dužnost zamenika ministra unutrašnjih poslova, a potom i ministra pravde u Karadžićevoj vladi.

„Ministar unutrašnjih poslova je gospođu Plavšić zamolio da ne vodi takvu politiku, a ona je to – profesori kao profesori – shvatila lično“, nastavio je Mandić.

Mandić je rekao da je Plavšićeva, koja je pre rata bila profesor biologije, trebalo da bude smenjena sa tog položaja. A da jeste, po svedokovim bi rečima „ovde bilo manje predsednika Republike Srpske [kojima se sudi]“.

Rekao je i da treba poštovati samo osobe koje se pridržavaju zakona. „Gospođa Plavšić je bila zla osoba, koja je te stvari govorila iz ličnih motiva“, dodao je on.

Plavšićeva danas ima 80 godina, a 2000. je optužena za genocid, ratne zločine i zločine protiv čovečnosti, uključujući istrebljenje, ubistva i progone. U sklopu nagodbe postignute 2002. godine, ona je priznala krivicu po jednoj tački optužnice – za progon – nakon čega je bila osuđena na 11 godina zatvora, koje je odslužila u Švedskoj, da bi joj u oktobru 2009. bilo odobreno prevremeno oslobađanje.

Mandić je ove sedmice rekao i da je Ratko Mladić, kao bivši komandant vojske bosanskih Srba, pokušao da uhapsi nekoliko pripadnika paravojnih formacija, ali da je Plavšićeva „intervenisala u njihovu korist, kako bi bili oslobođeni“.

Plavšićeva je u vladi bosanskih Srba imala „veliku vlast“, kazao je Mandić.

„Ona je na neki način bila veća vlast i od tadašnjeg predsednika Republike Srpske“, rekao je on misleći na Karadžića, koji se tereti za genocid, ratne zločine i zločine protiv čovečnosti zbog navodnog plana o tome da se, sa teritorije na koju su pravo polagali Srbi, trajno uklone svi ne-Srbi.

Tužiocima su naveli da je Karadžić, zajedno s Plavšićevom i još nekolicinom zvaničnika, sudelovao u zajedničkom zločinačkom poduhvatu, čiji je cilj bilo ostvarivanje tog nauma.

Prema dokumentima koje je pred sudom pročitao tužilac Alen Tiger (Allan Tieger), upravo je Karadžić bio neko ko je izvorno „uputio poziv dobrovoljcima“.

Citirajući pred sudom transkripte sa jednog zasedanja skupštine bosanskih Srba, održane u novembru 1992., Tiger je naveo reči Plavšićeve, koja je navodno izgovorila: „Istina je, a ne glasina . . . da sam nakon izjave koju je dao predsednik republike, odnosno poziva kojeg je uputio dobrovoljcima iz svih srpskih zemalja i svih drugih pravoslavnih zemalja, poslala pisma na sve te adrese.“

Tiger je Mandića pitao da li njene reči ukazuju na to da su ostali lideri bosanskih Srba imali visoko mišljenje o paravojnim liderima i želeli da se oni bore u Bosni.

„Nisam imao nikakvih saznanja te vrste“, odgovorio je Mandić.

Tiger je u nastavku prikazao video-snimak načinjen u oktobru 1995., na kojem se vidi kako Karadžiću salutira neka grupa vojnika.

„Bataljon Srpske dobrovoljačke garde je postrojen u Vašu čast“, izgovorio je jedan od vojnika na snimku. Karadžić mu je odgovorio tako što je rekao da je „duboko zahvalan“.

„Čestitam vam i nadam se da ćemo se ponovo sresti, u miru“, kazao je Karadžić.

Svedok je pak rekao kako ranije nije bio u prilici da vidi taj snimak, ali je potvrdio da se na njemu nalaze Karadžić i paravojni lider Željko Ražnatović, poznatiji kao Arkan. Njegova paravojna grupa – poznatija kao „Arkanovi Tigrovi“ – bila je navodno jedna od onih koje su tokom bosanskog rata izazivale najviše straha.

Arkana je 1997. Tribunal optužio za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti, uključujući ubijanje, okrutno postupanje i silovanje nesrpskih civila. Međutim, pre no što se ukazala mogućnost da bude uhapšen, on je 2000. godine ubijen u holu jednog beogradskog hotela, čime je praktično okončan slučaj protiv njega.

Tiger je Mandića pitao da li mu je video-snimak „osvežio pamćenje“ u vezi sa rukovodstvom bosanskih Srba, ali je Mandić insistirao na tome da je za povezivanje sa njima bila odgovorna Plavšićeva.

„Ona je – naravno, prema mojim najboljim saznanjima – bila kopča između bosanskih Srba i tih ljudi koji su stizali iz drugih zemalja“, kazao je on.

Na drugom video-snimku – ovoga puta u crno-beloj tehnici – vidi se Plavšićeva koja pozdravlja Arkana, tako što ga grli i ljubi u oba obraza. Taj snimak je načinjen 1992., u jednoj naizgled prometnoj ulici u bosanskom gradu Bijeljini, i često je – po Mandićevim rečima – bio emitovan na bosanskoj televiziji.

„Ona je radila posao u kojem zapravo nije bila dobra“, nastavio je on. „Zbog egzibicionizma joj je porasla popularnost u narodu, pa je postala i njegov lider.“

Tiger je Mandića ispitivao i u vezi sa postojanjem pritvorskih logora za nesrpske ratne zarobljenike u severozapadnoj Bosni. Mandić se u tom smislu spominje kao član vladine komisije koja je trebalo da istraži navodna zlostavljanja po tim logorima – ali je on izjavio da u tome zapravo nije sudelovao.

Mandić je izjavio i da se ne seća „međunarodnog negodovanja“ koji je usledio nakon što su britanski novinari u avgustu 1992. posetili te logore i snimili fotografije veoma mršavih pritvorenika koji stoje iza bodljikave žice.

Tiger se potom osvrnuo i na izjave koje je Plavšićeva dala u jednom televizijskom intervjuu načinjenom u julu 1992., kada je tvrdila kako je sve te zatvorenike – a bilo ih je nekoliko hiljada – „osudio sudija i da su zbog toga proveli izvesno vreme u pritvoru“.

Mandić je odgovorio da „ona naravno nije bila u pravu.“

„Gospođa Plavšić se očigledno ne razume baš najbolje u pravosuđe. Zna, ona je doktorirala na puževima. Ona nema nikakvu predstavu o svemu ovome.“

„Ona nije govorila kao stručnjak za puževe“, odgovorio je Tiger. „Govorila je kao član predsedništva Republike Srpske.“

„Kako je mogla da kaže da je u toliko kratkom periodu [hiljade] ljudi moglo da bude procesuirano, optuženo i kažnjeno? To je nemoguće“, kazao je Mandić.

„Vi ste ugledni pravnik, gospodine Tiger, Vama je poznato koliko sudskih veća i sudija je neophodno da biste organizovali suđenja za [toliko mnogo] ljudi. Ne bih rekao da se tu radi o običnoj ludosti, ali jeste u pitanju nešto slično“, nastavio je on.

Započinjući unakrsno ispitivanje Mandića, Karadžić se najpre izvinio svedoku, koji je prošle sedmice pred sudom ispričao kako je bio osumnjičen za skrivanje Karadžića u vreme dok je okrivljeni još bio u bekstvu.

Mandić je rekao da je zbog toga u Beogradu bio zatvoren i saslušan od strane istražitelja Tribunala. Kasnije mu je u Sarajevu bilo suđeno za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti, ali je oslobođen tih optužbi.

„[Izražavam] saosećanje sa Vama, zbog patnji koje ste zbog mene doživeli“, rekao je Karadžić. „Mnogi ljudi su patili zbog mene. Molim Vas da prihvatite moje izvinjenje zbog onoga što su Vam drugi uradili.“

Karadžić je najveći deo vremena ove sedmice posvetio detaljnom ispitivanju u vezi sa događajima koji su prethodili ratu, pa ga je predsedavajući sudija O-Gon Kwon (O-Gon Kwon) u više navrata ukorio, tražeći da „suzi“ pitanja koja nisu direktno povezana s optužnicom.

Karadžić je odgovorio kako mora da pokaže „sa čime smo bili suočeni“.

„Ono što je bilo predviđeno jeste to da u Bosni ne bude Srba!“, uzviknuo je on. „Znam da želite da to dočaram u širim potezima . . . [ali] ja sklapam sliku od manjih kockica u mozaiku.“

A kada je sudija Kvon načinio lapsus i rekao da je Karadžiću za unakrsno ispitivanje dodeljeno „20 minuta“ umesto 20 sati, Karadžić je to nazvao „frojdovskom omaškom“.

„Kao frojdovski psiholog, ovo . . . pokazuje da ste itekako svesni da 20 sati nije dovoljno vremena“, rekao je Karadžić.

Docnije je rekao i da „čitava optužnica protiv mene visi o koncu.

„Taj konac je tvrdnja da smo mi nameravali da se otarasimo Muslimana i Hrvata na teritoriji na koju su bosanski Srbi polagali prava“, kazao je Karadžić.

„Ta prava nisu bila toliko sporna, čak ih je i EU prihvatila“, nastavio je on. „Kada smo govorili o odvajanju od Muslimana i Hrvata, da li je to zaista podrazumevalo njihovo izbacivanje iz Republike Srpske?“

„Ne, pre rata nikada nisam čuo takve stavove“, odgovorio je Mandić.

Mandić će i naredne sedmice nastaviti da svedoči.

Rachel Irwin izveštava za IWPR iz Haga.

Location: Balkans

Topic: Courtside

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/pripadnici-paravojnih-formacija-pozivani-da-se-bore-na-strani-bosanskih-srba>